

PROWADZENIE EWIDENCJI PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW JAKO NARZĘDZIE DO WYLICZANIA KOSZTÓW OPŁACALNOŚCI PRODUKCJI

Renata Gazda

Renata Gazda

Prowadzenie ewidencji przychodów
i rozchodów jako narzędzie do wyliczania
kosztów opłacalności produkcji

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax 89 535 76 84, 526 44 39
e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

WMODR Oddział w Olecku

Aleja Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko
tel. 87 520 30 31, 520 30 32, fax 87 520 22 17
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

Dyrektor WMODR

mgr inż. Damian Godziński

I Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

II Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Sonia Solarz-Taciak

Dyrektor Oddziału WMODR w Olecku

mgr Robert Nowacki

Druk: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax. 89 526 44 39, 89 535 76 84
e-mail: redakcja@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Nakład: 100 egz.

Wydanie: I

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Rachunkowość rolna – ewidencja przychodów i rozchodów	5
2. Kalkulacje rolnicze. Podstawowe pojęcia	6
3. Zarządzanie gospodarstwem rolnym	7
4. Istota przepływów pieniężnych	11

Wstęp

Rozwój nauki spowodował, że pojawiły się metody opierające się na poszukiwaniu zależności pomiędzy faktami z przeszłości, mogącymi determinować przyszłość.

Formą działalności poznawczej zmierzającą do wskazania najbardziej prawdopodobnych przyszłych zdarzeń jest prognozowanie.

W rolnictwie prognozowanie czyli przewidywanie zmian wyników produkcyjnych czy sytuacji ekonomicznej jest szczególnie trudne, co wynika z biologiczno–technicznego charakteru prowadzonej produkcji. Zdarza się, że występują klęski (np. susze, gradobicia), których nie można przewidzieć, a które powodują duże straty, w konsekwencji wpływające na poziom cen produktów. Prognoza, którą przygotowuje się, jest wciąż obciążona większym lub mniejszym błędem. Im więcej wiadomo o kształtowaniu się danego zjawiska w przeszłości, tym trafniejszych można oczekiwać prognoz, a tym samym mniejszych odchyłań danych rzeczywistych od planowanych. W obecnej rzeczywistości prognozy są nieodzownym elementem skutecznego i sprawnego zarządzania gospodarstwem rolnym. Decyzje rolnika nie mogą ograniczać się do rozwiązywania tylko bieżących problemów, należy myśleć perspektywnie, określając np. kierunki i zakres inwestowania. Posiadana wiedza i prawidłowa ocena rozwoju różnych zjawisk oraz procesów gospodarczych pozwalają wykorzystać pojawiające się możliwości, ale także ograniczyć ryzyko podejmowanych działań. Do przetrwania na rynku potrzebne są informacje, które w mniejszym lub większym stopniu przedstawiałyby przyszłe warunki.

W przypadku produktów rolniczych przewidywanie zmian wyników ekonomicznych jest trudne, może być jednak pomocne przy podejmowaniu wielu decyzji w gospodarstwach. Dla przykładu, odpowiednio wczesna informacja o spodziewanym poziomie przyszłej produkcji rolnej czy na temat popytu może być pomocna przy planowaniu rozmiaru produkcji.

Plony i ceny podlegają wahaniom. Na zmiany plonu wpływ mają przede wszystkim czynniki pogodowe, a na ceny produktów rolnych i środków produkcji uwarunkowania rynkowe. Każda ich zmiana skutkuje zmianą wyników ekonomicznych działalności produkcyjnych.

Zależności między cenami środków do produkcji a cenami płodów rolnych wyznaczają opłacalność produkcji rolnej. Przedstawione tendencje zmian cen w latach wskazują na spadek opłacalności. Uzywanie dochodu zapewnić może rolnikom tylko zwiększenie wydajności ekonomicznej. Istnieją dwa podstawowe sposoby osiągnięcia tego celu: wzrost wartości produkcji przy niezmiennych kosztach lub zmniejszenie kosztów przy stałej wartości produkcji. W obu wariantach kluczową rolę pełni właściwe zarządzanie i optymalizowanie kosztów ponoszonych na produkcję.

Kontrola ponoszonych nakładów i kosztów jest ważnym elementem w ocenie każdej działalności. Ma miejsce zwykle na końcu procesu zarządzania, ale jednocześnie powinna być punktem wyjścia do kolejnego etapu zarządzania. Jest to ważne, jeżeli przewidujemy rozwój przyszłych zjawisk, np. zmiany wyników ekonomicznych produktów rolniczych.

W rolnictwie bezbłędna prognoza jest niemożliwa, ponieważ warunki przyrodnicze mogą wykazywać znaczne odchylenia od przeciętnych, co oczywiście ma wpływ na uzyskiwane efekty. Można jednak przewidywać granice zmienności tych efektów.

1. Rachunkowość rolna – ewidencja przychodów i rozchodów

Prowadzenie rachunkowości w gospodarstwie rolnym w Polsce ma długą tradycję ale nie jest stosowane zbyt powszechnie. Zazwyczaj rolnicy prowadzą rachunkowość tylko ze względu na wymogi prawne np. „Ustawa o VAT”, „Ustawa o rachunkowości” czy „Ustawa o podatku dochodowym”. Główny cel prowadzenia rachunkowości jest zazwyczaj czysto fiskalny, mimo tego rolnicy powinni sami dążyć do prowadzenia rachunkowości w różnej formie, nawet uproszczonej. Racjonalne prowadzenie działalności gospodarczej, wymaga choćby uproszczonych zapisów zaszczości. Pozwala to na podejmowanie rozsądnych decyzji. Wspomaga planowanie działań, ułatwia szukanie alternatywnych możliwości rozwoju. Prowadzenie ewidencji przychodów i rozchodów dostarcza doradcy i rolnikowi podstawowych danych o finansowych obrazujących kondycję i możliwości rozwoju gospodarstwa w zakresie inwestycyjnym. Jest także bazą danych do sporządzania analiz i planów przedsięwzięć oraz ułatwia ubieganie się o środki zewnętrzne takie jak kredyty, premie i refundacje poniesionych kosztów.

W ramach Programu Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 wprowadzono wymóg prowadzenia „ewidencji przychodów i rozchodów” wg określonego wzoru. Dotyczy to beneficjentów niektórych działań i związane jest z nałożeniem na beneficjenta zobowiązania do prowadzenia uproszczonej rachunkowości w postaci ewidencji sprzedaży i wydatków o ile już jej nie prowadzi w ramach innych przepisów, które go do tego obligują. Dotyczy to między innymi następujących działań:

- Restrukturyzacja małych gospodarstw;
- Modernizacja gospodarstw rolnych;
- Premie dla młodych rolników.

Podstawą zapisów w ewidencji są dokumenty oznaczone numerem lub w inny sposób umożliwiające powiązanie dowodu z wpisami dokonanyymi na jego podstawie:

- 1) faktury, faktury VAT RR, rachunki oraz dokumenty celne, zwane dalej „fakturami”, wystawione zgodnie z odrębnymi przepisami;
- 2) inne dowody stwierdzające fakt dokonania operacji gospodarczej zgodnie z jej rzeczywistym przebiegiem i zawierające co najmniej:
  - a) wiarygodne określenie wystawcy lub wskazanie stron (nazwę i adres) uczestniczących w operacji gospodarczej, której dowód dotyczy,
  - b) datę wystawienia dowodu oraz datę lub okres dokonania operacji gospodarczej, której dowód dotyczy, z tym że jeżeli data dokonania operacji gospodarczej odpowiada dacie wystawienia dowodu, wystarcza podanie jednej daty,
  - c) przedmiot operacji gospodarczej i jego wartość oraz ilościowe określenie, jeżeli przedmiot operacji jest wymierny w jednostkach naturalnych,
  - d) podpisy osób uprawnionych do prawidłowego udokumentowania operacji gospodarczych
- 3) dzienne zestawienia dowodów (faktur dotyczących sprzedaży) sporządzone do zbiorczego wpisu;
- 4) dowody opłat pocztowych i bankowych;
- 5) inne dowody opłat i dokonanych płatności.

2. Kalkulacje rolnicze. Podstawowe poj3cia.

Prowadzenie działalności gospodarczej w warunkach wolnego rynku znacznie zwiększyło znaczenie zagadnień ekonomicznych w funkcjonowaniu i ocenie gospodarstw rolniczych. Dane o kosztach produkcji wykorzystywane są do podejmowania decyzji bieżących i planowania. Kalkulacje poszczególnych działalności mają służyć rolnikom jako odpowiedź przy przeprowadzaniu własnych rachunków. Wyciszanie kosztów opłacalności produkcji jest niezbędną czynnością pozwalającą dokonać rezeźniania w kosztach i przychodach danej produkcji. Aby tego dokonać należy sporządzić kalkulacje z danej działalności.

Przez kalkulacje rolnicze rozumiemy rozważania liczbowe różnych możliwych zjawisk. Kalkulacje stanowią narzędzie rachunku ekonomicznego i ułatwiają przewidywanie efektów różnych rozwiązań organizacyjnych i ekonomicznych. Nie należy utożsamiać kalkulacji z obliczeniami. W zasadzie kalkulacje dotyczą przyszłości, natomiast obliczenia opierają się na faktycznych zaszcnościach lub wielkościach, które można ściśle określić.

Układ kalkulacji umożliwia przeprowadzenie rachunku na dwóch poziomach. Pierwszą kategorią dochodową jest nadwyżka bezpośrednia, drugą dochód rolniczy netto.

NADWYŻKA BEZPOŚREDNIA z określonej działalności rolniczej to roczna wartość produkcji uzyskana z 1 hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia pomniejszona o koszty bezpośrednie poniesione na wytworzenie tej produkcji. Nadwyżka bezpośrednia jest miarą ekonomiczną wykorzystywaną w klasyfikacji gospodarstw rolniczych według standardów Unii Europejskiej.

WARTOŚĆ PRODUKCJI określonej działalności – suma wartości produktów głównych i ubocznych znajdujących się w obrocie rynkowym, określona jest według cen rynkowych. Do wartości produkcji doliczone są dotacje.

KOSZTY BEZPOŚREDNIE – koszty, które bez żadnej wątpliwości można przypisać do określonej działalności, ich wielkość ma proporcjonalny związek ze skalą produkcji i mają bezpośredni wpływ na rozmiar produkcji. Składniki kosztów bezpośrednich pochodzące z zewnątrz gospodarstwa określone są według cen zakupu, natomiast składniki kosztów wytworzone w gospodarstwie według cen rynkowych. Produkty własne nietowarowe (np. zielonka, kiszonka) wyceniane są według kosztów bezpośrednich poniesionych na ich wytworzenie. Rachunek nadwyżki bezpośredniej służy ocenie poszczególnych działalności produkcyjnych i może być wykorzystywany do podejmowania decyzji w gospodarstwie, np.:

- wyboru działalności produkcji, tzn. co produkować?
- określenia rozmiaru produkcji, tzn. ile produkować?
- wyboru poziomu intensywności produkcji, tzn. jak produkować?

DOCHÓD ROLNICZY NETTO – jest nadwyżką bezpośrednią pomniejszoną o koszty pośrednie.

KOSZTY POŚREDNIE – koszty, których nie można przypisać do określonej działalności. Do kosztów pośrednich należą: pośrednie nakłady gospodarcze, podatki, ubezpieczenia, amortyzacja, koszty pośrednich czynników zewnętrznych (praca najemna, czynsze, odsetki od obcego kapitału).

Głównym celem kalkulacji rolniczych jest pokazanie poziomu kosztów bezpośrednich i w dłuższym okresie czasu tendencji zmian relacji cen oraz wyniku finansowego (dochodu rolniczego netto).

Przy sporządzaniu kalkulacji wykorzystuje się metodę rozdzielczą podziału kosztów, tzn. wszelkie koszty ponoszone w gospodarstwie są rozdzielane pomiędzy poszczególne działalności produkcyjne. Każda kalkulacja składa się z kilku bloków, są one zróżnicowane pod względem uzyskiwanego wyniku finansowego lub parametrów technologicznych.

W produkcji roślinnej (towarowe i pastewne) wydzielono trzy poziomy – uzależnione od wielkości uzyskiwanych plonów. Dla produkcji warzywniczej obliczenia przeprowadzono dla jednego poziomu intensywności. W produkcji zwierzęcej warianty wyznaczono, opierając się na wydajności i rodzaju podstawowej paszy stosowanej w żywieniu.

Każda kalkulacja roślinna zawiera trzy bloki informacyjne:

- w pierwszym bloku przedstawia się wartość produkcji i koszty bezpośrednie, pierwszą kategorią wyniku finansowego jest nadwyżka bezpośrednia,
- w drugim bloku zamieszcza się szacunkowe obciążenie kosztami pośrednimi, pokazując wynik na poziomie dochodu rolniczego netto,
- trzeci blok zawierać powinien informacje o wielkości nawożenia mineralnego.

Kalkulacja produkcji zwierzęcej zawiera dwa bloki:

- pierwszy blok przedstawiać powinien nadwyżkę bezpośrednią, która jest różnicą wartości produkcji i kosztów bezpośrednich,
- drugi blok zawierać powinien szacunkowe obciążenie kosztami pośrednimi i kończyć się wynikiem ukazującym dochód rolniczy netto. Do kosztów bezpośrednich produkcji roślinnej zaliczono: materiały siewny, nawozy mineralne, nawozy organiczne z zakupu i inne koszty tj. sznurek, folia, doniczki, worki itp.

Do kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej zaliczono: pasze z zakupu, pasze potencjalnie towarowe, pasze nietowarowe (liczone po kosztach bezpośrednich produkcji roślinnej) i inne koszty tj. inseminacja, usługi weterynaryjne, środki czystości itp.

Koszty pośrednie produkcji roślinnej obejmują usługi, pracę maszyn własnych, koszty utrzymania budynków, podatki i ubezpieczenia, pozostałe koszty i pracę najemną.

3. Zarządzanie gospodarstwem rolnym

Z ekonomicznego punktu widzenia celem funkcjonowania gospodarstwa rolnego jest osiągnięcie możliwie największego dochodu. Stanowi on zrealizowaną w ramach działalności operacyjnej nadwyżkę przychodów nad kosztami w zdefiniowanym okresie, zazwyczaj w roku obrachunkowym.

Dla realizowania celu dochodowego, nie wystarczy dobrze znać swoje gospodarstwo i solidnie w nim pracować. W warunkach gospodarki rynkowej, konieczne jest także posiadanie informacji o otoczeniu gospodarstwa (o możliwości zbytu wytwarzanych produktów, o cenach produktów sprzedawanych i środkach do produkcji zakupywanych). Kierujący gospodarstwem musi posiadać wiedzę na temat aktualnych i spodziewanych warunków funkcjonowania gospodarstwa, na które sam praktycznie nie ma wpływu, a one często w zasadniczym stopniu decydują o wynikach gospodarowania.

Obecne realia gospodarcze wymuszają szczególną potrzebę dokonania przewartościowania znaczenia zagadnień, z którymi rolnicy mają do czynienia w trakcie działalności gospodarczej. U większości z nich dotychczasowy wysiłek nakierowany na sprawy bezpośrednio dotyczące produkcji (technologii wytwarzania) powinien zostać w sposób znaczący przełożony na szersze pojmowane zarządzanie gospodarstwem rolnym. Polega ono na podejmowaniu takich decyzji, aby zasoby gospodarstwa zostały użyte w taki sposób, aby dostarczały możliwie największą nadwyżkę ekonomiczną.

Decyzje podejmowane w ramach zarządzania gospodarstwem rolnym odnoszą się zarówno do organizacji jak i jego działalności. Jakkolwiek są one trudne do precyzyjnego sklasyfikowania i rozróżnienia zarazem, to można przyjąć, że decyzje organizacyjne zazwyczaj mają związek z planowaniem, a operacyjne zapewniają praktyczną realizację opracowanych planów.

Możliwy jest jeszcze inny podział decyzji w ramach zarządzania gospodarstwem dotyczących następujących rozstrzygnięć:

- jakie produkty wytwarzać?
- jak dużo wytwarzać?
- jakie środki ?
- w jaki sposób (według jakiej technologii produkcji je zastosować)?
- kiedy i gdzie dokonywać sprzedaży produktów i zakupów materiałów do produkcji?
- w jaki sposób będzie finansowana działalność gospodarstwa rolnego?

W celu skutecznego zarządzania gospodarstwem należy spełnić następujące warunki:

- Rozumienie zasad i ograniczeń funkcjonowania gospodarstwa rolnego,
- Znajomość istniejącego stanu gospodarstwa uzyskanego na podstawie analizy danych uzyskanych z rachunkowości,
- Umiejętność sporządzania długo- i krótkoterminowych planów opartych na znajomości technicznych i finansowych możliwości gospodarstwa rolnego,
- rowadzenie rachunkowości zapewniającej właściwą kontrolę realizacji opracowanych planów.

Posiadanie możliwości uzyskiwania we właściwym czasie informacji jest warunkiem koniecznym do podejmowania prawidłowych decyzji w gospodarstwie rolnym. Wymienione wyżej warunki, których dotrzymanie zapewnia skuteczne zarządzanie gospodarstwem rolnym, wskazują na potrzebę dysponowania informacją na temat bieżącej działalności gospodarstwa, a także planu działania w bliższej i dalszej przyszłości.

Jednym z bardzo istotnych obszarów informacji jest sytuacja finansowa i wyniki ekonomiczne gospodarstwa rolnego. Istotną i zarazem unikalną rolę w dostarczaniu informacji pełni rachunkowość. Dane pozyskiwane w ramach rachunkowości informują o posiadanych zasobach składników majątkowych, ciężących na gospodarstwie zobowiązaniach, a także uzyskiwanych w trakcie roku wynikach produkcyjno-ekonomicznych.

Bilans majątkowy

Podstawowym dokumentem finansowym w gospodarstwie jest bilans majątkowy zwany także bilansem finansowym. Pozwala on uchwycić zachodzące zmiany w wyniku prowadzonej działalności

gospodarczej w tym danym okresie (najczęściej na dzień 1 stycznia oraz na dzień 31 grudnia danego roku). Bilans majątkowy to zestawienie dwustronne – po lewej stronie aktywów, a po prawej pasywów.

Aktywa gospodarstwa rolnego to zasoby rzeczowe i finansowe zakupione, otrzymane nieodpłatnie, bądź wytworzone w przeszłości przez gospodarstwo. W bilansie uwzględnione są tylko aktywa będące w zarządzie gospodarstwa, czyli: będące jego własnością, na które gospodarstwo posiada prawo wieczystego użytkowania i te które mu się prawnie należą od partnerów rynkowych. Pasywa gospodarstwa rolnego to źródła finansowania aktywów znajdujących się w zarządzie gospodarstwa. Wartość aktywów ogółem musi zawsze równać się wartości pasywów ogółem. Fundusze finansujące aktywa gospodarstwa podzielono na trzy grupy: kapitał własny, zobowiązania oraz przychody przyszłych okresów. Duża szczegółowość zestawienia bilansowego, a zwłaszcza wyraźne rozdzielenie aktywów trwałych od aktywów obrotowych, a także podział zobowiązań na długo- i krótkoterminowe pozwala na określenie różnych wskaźników bilansowych.

Aktywa dzielimy na:

Aktywa trwałe – aktywa których przewidywany okres użytkowania, rozliczania w koszty przekracza 1 rok. Zaliczamy tu: wartości niematerialne i prawne, rzeczowe aktywa trwałe, długoterminowe aktywa finansowe oraz długoterminowe czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów (pomniejszone o raty przypadające do rozliczenia w roku bieżącym).

Aktywa rzeczowe to ziemia, budynki i budowle, melioracje, maszyny i urządzenia, środki transportu, drzewostan leśny, sady i plantacje wieloletnie, zwierzęta-stado podstawowe.

Aktywa finansowe to udziały i akcje w obcych jednostkach posiadane przez gospodarstwo rolne.

Aktywa obrotowe – aktywa które z zasady powinny być zużyte lub zrealizowane w ciągu jednego roku obrachunkowego. Zaliczamy tu: zapasy materiałów do produkcji i produktów w magazynie oraz w polu, należności, krótkoterminowe aktywa finansowe oraz raty długoterminowych czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów przypadające do włączenia w koszty w bieżącym roku obrachunkowym. Do tych aktywów zaliczymy również zwierzęta stada obrotowego: np.. cielęta, oraz środki pieniężne czyli gotówkę i środki na rachunkach bankowych.

Pasywa dzielimy na:

Kapitał własny – to udział właściciela w finansowaniu posiadanych aktywów. Rachunkowo jest to różnica między wartością aktywów ogółem a kapitałem obcym (rozumianym jako suma wszystkich zobowiązań oraz przychodów przyszłych okresów).

Zobowiązania – to fundusze obce pożyczone w bankach, innych instytucjach i u osób prywatnych, a także zobowiązania wobec dostawców różnych środków produkcji, urzędów, ubezpieczycieli itp. oraz zaliczki wpłacone rolnikowi na poczet sprzedaży produktów, bądź innych aktywów będących w posiadaniu gospodarstwa. Zobowiązania w bilansie podzielone są na dwie zasadnicze grupy: – zobowiązania długoterminowe oraz – zobowiązania krótkoterminowe (do spłaty bądź realizacji w ciągu 12 miesięcy).

Przychody przyszłych okresów – to dotacje do inwestycji. Z reguły są to duże kwoty a więc tylko część z ich wartości włączana jest do przychodów w następnym okresie obrachunkowym. Reszta przychodu przesuwana jest w czasie na kolejne lata. W zestawieniu bilansowym przychody przyszłych

okresów (podobnie jak zobowiązania) podzielone zostały na: długoterminowe i do zaliczenia w przychód gospodarstwa w ciągu 12 miesięcy. Nowe i modernizowane środki trwałe amortyzuje się od następnego roku obrachunkowego, stąd także dotacje do inwestycji otrzymane w danym roku włączane są do przychodów od roku następnego.

W strukturze pasywów podstawowe znaczenie mają relacje między zaangażowanym kapitałem własnym i kapitałem obcym. Wysoki udział kapitału własnego świadczy o dobrej sytuacji ekonomicznej, ale oznacza też, że gospodarstwo bazuje w większym stopniu na własnych możliwościach i w pewnym stopniu ogranicza możliwości swojego rozwoju.

Ocena właściwej polityki finansowania rozwoju gospodarstwa polega na porównaniu relacji między aktywami trwałymi i kapitałem stałym (kapitał własny + kredyty długoterminowe).

Korzystna sytuacja występuje w przypadku, kiedy aktywa trwałe pokryte są w całości kapitałem stałym. Oznacza to, że zadłużenie krótkoterminowe pokryte jest wartością środków obrotowych.

Struktura pasywów określa źródła finansowania majątku gospodarstwa. Kapitał obrotowy (zadłużenia bieżące) stanowiący uzupełnienie kapitału stałego, to zadłużenie do spłaty w danym roku obrachunkowym. Wysoki udział tych zobowiązań wskazuje, że znaczna część przychodów gospodarstwa musi być wydana na całkowitą ich spłatę, wpływa więc bezpośrednio na ryzyko utraty zdolności płatniczej. Zobowiązania długoterminowe są lepszą formą zadłużenia gospodarstw, bo w danym roku przypada do spłaty tylko określona ich część.

Rezultaty ekonomiczne działalności gospodarstwa rolnego widoczne są w rachunku wyników.

Rachunek wyników jest zestawieniem osiągniętych przez gospodarstwo przychodów i ponoszonych kosztów. Obejmuje on konkretny okres, np. kwartał, półrocze albo rok.

Rachunek wyników stanowi uzupełnienie informacji zawartych w bilansie i ma on za zadanie ukazywanie i rejestrację sposobu, w jaki tworzony jest wynik finansowy w trakcie działalności gospodarczej.

Analizuje się koszty i przychody otrzymać możemy obraz zdarzeń, które zaszły w ciągu roku w gospodarstwie, otrzymujemy odpowiedź czy działalność jednostki była opłacalna, to znaczy czy przyniosła zysk, czy stratę. Jest to tzw. rachunek zysków i strat.

Przychody minus koszty równa się zysk.

Przychody – oznaczają korzyści z działalności gospodarczej, o wiarygodnie określonej wartości w postaci zwiększenia aktywów lub zmniejszenia zobowiązań, wpływające na zwiększenie kapitałów własnych w sposób inny niż dopłaty do kapitału.

Koszty – oznaczają odpływ korzyści o wiarygodnie określonej wartości, w postaci zmniejszenia aktywów lub zwiększenia zobowiązań wpływających na zmniejszenie kapitału własnego, w sposób inny niż wycofanie kapitału.

Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego jest wynikiem rachunku, odzwierciedlającym osiągniętą nadwyżkę ekonomiczną działalności operacyjnej gospodarstwa w roku obrachunkowym. Dla jego przeprowadzenia niezbędne jest posiadanie danych o działalności gospodarstwa oraz o stanie jego zasobów i zobowiązań.

Wymienione dane może dostarczyć nam jedynie prowadzona w gospodarstwie rolnym rachunkowość, czyli ewidencja przychodów i rozchodów.

4. Istota przepływów pieniężnych

Prowadząc rachunkowość gospodarstwa rolnego trzeba sobie zdawać sprawę z tego, że zawsze odzwierciedla ona jedynie zdarzenia gospodarcze, które już się zdarzyły. Dzięki temu jest ona najlepszą podstawą do planowania finansowego a nawet gospodarczego stanowiącego punkt wyjścia do zarządzania gospodarstwem rolnym.

Dobre zarządzanie to między innymi umiejętność prognozowania przepływów gotówkowych służących do oceny płynności finansowej gospodarstwa. Znajomość stanu gotówki pozwala na rozeznanie w możliwościach finansowych gospodarstwa i uniknięcia doprowadzenia do braku płynności finansowej a tym samym braku możliwości spłacania bieżących zobowiązań.

Prowadzenie zapisów przychodów i rozchodów w gospodarstwie pozwala na realną ocenę możliwości spłat zobowiązań, wskazuje też sezonowy charakter wielu wpływów oraz wydatków. Istotą przepływów pieniężnych jest stwierdzenie bądź przewidzenie czy gospodarstwo jest w stanie pokryć ze swoich przychodów wydatki (koszty).

Podstawową funkcją zestawienia rachunku przepływów środków pieniężnych jest przedstawienie faktycznych wpływów oraz wydatków. Zestawienie to pozwala ocenić zdolność płatniczą gospodarstwa, co jest bardzo ważne szczególnie w rolnictwie, ze względu na sezonowy charakter procesów produkcyjnych oraz niepokrywanie się okresu ponoszenia nakładów z okresem pozyskiwania i sprzedaży produktów, co powoduje rozbieżności pomiędzy wpłatami i wypłatami w ciągu roku.

Przepływy pieniężne w gospodarstwie rolnym obejmują trzy podstawowe działalności: działalność operacyjną, inwestycyjną oraz finansową.

W ocenie płynności finansowej właściwym jest założenie, że gospodarstwo dąży do sytuacji, w której środki wpływające na konto są wystarczające na spłatę wydatków. Istotą płynności finansowej w zakresie przepływów pieniężnych jest uzyskanie nadwyżki gotówkowej wynikającej z dodatnich przepływów pieniężnych. Występuje ona w przypadku, gdy oczekiwane wpływy przewyższają spodziewane wydatki. W sytuacji odwrotnej, gdy poziom kosztów jest zbyt duży i znacząco przewyższa dochody – przepływy mają wartość ujemną. Utrzymanie płynności jest wtedy trudne i wymaga pozyskiwania dodatkowych środków pieniężnych. Do oceny płynności finansowej można posłużyć się kryterium spłaty pełnej wysokości zobowiązań w obowiązującym terminie. W ocenie płynności istotne jest wychwycenie sytuacji nadpłynności finansowej, która również nie jest korzystnym zjawiskiem ekonomicznym, ponieważ może prowadzić do zamrożenia pieniędzy, przez co są one wykorzystywane nieefektywnie i nie generują dodatkowego przychodu. W długim okresie jest to niewskazane dla kondycji gospodarstwa. Zarówno nadwyżka jak i niedobór płynności finansowej w bilansie gospodarstwa są bezpieczne w krótkim okresie czasu.

Ocena przepływów środków pieniężnych w gospodarstwie rolnym powinna dotyczyć porównań wpływów i wypłat w ujęciu rocznym, ze względu na sezonowość produkcji i powinna być prowadzona przez kilka okresów, gdyż w różnych okresach występują wpływy i wydatki środków pieniężnych.

Prowadzący gospodarstwa rolne ze względu na specyfikę prowadzonej działalności – rolnictwo, ze względu na nieprzewidywalność zdarzeń, muszą podejmować decyzje zmierzające do minimalizacji bądź całkowitego wyeliminowania zagrożenia, czyli zarządzać ryzykiem w swoim gospodarstwie.

Szczegółowe, skrupulatne prowadzenie ewidencji przychodów i rozchodów w gospodarstwie jest narzędziem do wyliczania kosztów opłacalności produkcji. Powstały prowadzeniu rachunkowości obraz gospodarstwa umożliwia rolnikowi podejmowanie optymalnych decyzji, pozwalających na właściwą organizację, planowanie i zarządzanie gospodarstwem rolnym.

EWIDENCJA PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW W GOSPODARSTWIE

Imię i nazwisko

.....
adres

Lp.	Data zdarzenia gospodarczego	Nr dowodu księgowego	Przychód		Wydatki		Uwagi
			zł	gr	zł	gr	
1	2	3	4		5		6
		Suma strony					
		Przeniesienie z poprzedniej strony					
		Razem od początku roku					

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

---

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel. 89 535 76 84, 89 526 44 39

---

e-mail: sekretariat@w-modr.pl
www.w-modr.pl

PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY 2011

